

BOERENNATUUR.NL

Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer

Overzicht Beheerpakketten Agrarisch Natuur- & Landschapsbeheer

Versie 1.6 (Beheerjaar 2017)

Maart 2017

Uitgave van:

BoerenNatuur.nl

Bemuurde Weerd O.Z. 12

3514 AN Utrecht

T: 030-2769869

E: info@boerennatuur.nl

W: www.boerennatuur.nl

Inhoudsopgave

Aanleiding	3
Werken met (combinaties van) beheerpakketten ANLB 2016	5
Opbouw van de beheerpakketten	7
Overzicht beheerpakketten ANLB 2016	9
Cumulatie en terrein	12
Beschrijving per pakket	13

Aanleiding

De aanpassingen van het SNL, die onder de naam ANLb 2016 worden doorgevoerd om het agrarisch natuur- en landschapsbeheer te verbeteren, werken door in diverse documenten die het stelsel omvatten. De doorwerking in deze documenten moet blijven passen in het goed werkend houden van het stelsel als geheel. Praktisch betekent dit dat agrarische collectieven straks op overzichtelijke wijze snel een effectieve gebiedsaanvraag kunnen opstellen op basis van het provinciale natuurbeheerplan. En de provincies kunnen vervolgens snel een beschikking voor de uitvoering ervan afgeven. Hieronder volgt een beknopt overzicht van de belangrijkste documenten onder het SNL in relatie tot de aanpassingen ANLb2016 en hun onderlinge relatie.

- De **Catalogus Groene en Blauwe Diensten** (CGBD) is het belangrijkste document met een vastgelegde status. Dit is het document dat door de EU wordt beoordeeld als controle- en verificatiedocument voor de besteding van POP3 gelden en waarop vervolgens de uitvoering van het beheer wordt gecontroleerd. In de CGBD staan alle beheeractiviteiten beschreven waarmee wij in Nederland onze (agrarische) natuurdoelen willen gaan bereiken. Ook staat er in wat er maximaal betaald mag worden aan een collectief of een particulier die deze activiteiten uitvoert (staatssteun). Voor de gevallen waarin inkomstenderving aan de orde is, geeft de CGBD een voorgeschreven berekeningswijze waarmee uitgerekend kan worden wat de maximale vergoeding kan zijn voor gedeelde inkomsten.
- Het **Overzicht Beheerpakketten ANLb 2016** is een hulpmiddel voor collectieven om snel inzicht te krijgen in welke beheerpakketten er beschikbaar zijn voor inzet. Het overzicht heeft geen officiële status en is vooral een dynamisch document voor het totale overzicht. Het Overzicht Beheerpakketten is bedoeld als brede landelijke standaard op basis waarvan het agrarisch natuurbeheer, dat gericht is op instandhouding van internationale doelsoorten, effectief uitgevoerd kan worden. De beheerpakketten zijn opgebouwd uit één of meerdere beheeractiviteiten uit de CGBD. Het overzicht levert de verzameling van de naar verwachting meest gewenste en te gebruiken pakketten.

Het Overzicht is in feite een praktische overeenkomst tussen de agrarische collectieven en de 12 provincies. Er is gezamenlijk gewerkt aan handzame en ecologisch effectieve pakketten als bouwstenen voor de gebiedsaanvraag. De collectieven maken vooral gebruik van deze pakketten en de provincies accepteren deze pakketten als nuttig en bruikbaar voor de doelrealisatie van het agrarisch natuur- en landschapsbeheer.

De niet-officiële status betekent, in combinatie met de behoefte om het overzicht steeds adequaat aan te kunnen passen, dat het wel belangrijk is, om een vorm van versiebeheer te hanteren en daarmee ook een versiebeheerder aan te stellen die de wijzigingen in opeenvolgende versies doorvoert. Daarmee wordt een grote belasting van de vergaderagenda's van diverse overleggen voorkomen maar is er wel de meest actuele versie beschikbaar voor gebruik. Toevoegingen of wijzigingen, maar ook een aanvullend maatwerkpakket kunnen snel en eenvoudig worden doorgevoerd terwijl tegelijk 'wildgroei' kan worden voorkomen.

- De **Handleiding Maatwerkpakketten** (http://scan-collectieven.nl/system/files/documenten/8.2014-10-16_handleiding_maatwerkpakketten.pdf) is een beschrijving van de procedure om nieuwe pakketten toe te voegen aan of te wijzigen in het Overzicht Beheerpakketten ANLb 2016. Aangezien de afspraak is dat collectieven vooral gebruik (gaan) maken van de pakketten uit het Overzicht, zal ieder nieuw pakket de beschreven procedure moeten doorlopen. Als het nieuwe pakket voldoet aan in de handleiding gestelde criteria, komt het in het Overzicht en kan vervolgens elk collectief er gebruik van maken als het functioneel in het beheergebied kan worden ingezet. In de praktijk zal het waarschijnlijk zo zijn dat een dergelijk pakket een regionale toepassing kent afhankelijk van het gestelde natuurdoel dat wordt nastreeft B.v. Hamsterpakketten in de Provincie Limburg. In de Handleiding staan ook de procedure en criteria beschreven voor de situatie waarin een collectief redenen aanvoert om voor een bestaand pakket een ander tarief te willen hantieren.
- De **Soortenfiches** (<http://www.portaalnatuurenlandschap.nl/assets/Alle-Fiches-20140915docoktdefm.pdf>) vormen een verzameldocument met per soort specifieke leefgebiedeninformatie met inrichting- en beheermaatregelen. Deze informatie is bedoeld om de collectieven te helpen bij het onderbouwen van hun gebiedsaanvragen als men kiest voor inspanningen voor specifieke doelsoorten. En tegelijk kan deze informatie de provincies helpen om gebiedsaanvragen met beheer op specifieke doelsoorten goed te kunnen beoordelen. Het zijn habitat/soortgegevens op basis van de beste wetenschappelijke inzichten die beschikbaar zijn. Het zijn niet altijd harde criteria maar vaak aandachtspunten voor inrichting en beheer van de individuele soort. Bedacht moet worden dat het ANLB 2016 juist ingericht is op beheer van leefgebieden en dat beheermaatregelen bedoeld zijn om meerdere in het leefgebied voorkomende soorten te 'bedienen'. Voor eventuele aanvullende beheermaatregelen uit de Soortenfiches via een soort specifiek beheerpakket is een afweging nodig t.o.v. de beheerpakketten die al in het betreffende leefgebied worden ingezet. De in de Soortenfiches genoemde maatregelen kunnen veelal niet één-op-één worden omgezet als maatregel in een beheerpakket. Bijvoorbeeld omdat ze niet of net anders gedefinieerd staan in de CGBD. De Soortenfiches zijn daarom vooral bedoeld om bij te dragen aan de ecologische deskundigheid van medewerkers en beheerders van de collectieven. De collectieven kunnen met de informatie uit een soortenfiche het daadwerkelijke beheer bij hun deelnemers verfijnen en optimaliseren. Daarvoor hoeft je niet perse een nieuw pakket voor te maken. Deze verfijningen en verbeteringen kunnen ook voortkomen uit de cyclus van het beheer: van planning via uitvoering en monitoring en evaluatie naar aanpassing van het beheer. Deze beheercyclus kan onderdeel zijn van het kwaliteitsborgingssysteem.
- De **'Tabel Doelsoorten en Pakketten'** (http://scan-collectieven.nl/system/files/documenten/4_soorten_-_pakkettentabel.pdf) is net als de Soortenfiches bedoeld als een hulpmiddel voor de collectieven en de Provincies om tot een zo goed mogelijke gebiedsaanvraag en beoordeling ervan te komen. Anders dan de Soortenfiches, geeft de Tabel een concreet advies per soort van welke pakketten uit het Overzicht het beste gebruik gemaakt kan worden voor het beheer van deze soort. Echter ook hierbij geldt dat er in het stelsel gekozen is voor leefgebieden waar het beheer zich met name richt op meerdere doelsoorten. Ook hierbij geldt dat de tabel zicht kan geven op een enkele extra activiteit die uiteraard niet beperkend kan zijn voor het beheer gericht op de andere doelsoorten in het leefgebied.

Werken met (combinaties van) beheerpakketten ANLB2016

Het effectief beheren van soorten van de Vogel- en Habitatrichtlijn in het kader van het ANLB2016 vereist niet alleen het afsluiten van één beheerpakket, maar vrijwel altijd een combinatie van beheerpakketten binnen een begrensd gebied met een bepaalde (minimale) omvang in een optimale ruimtelijke (en temporele) samenhang. Deze samenhang is het beste ontwikkeld voor de weidevogels in de vorm van het mozaïekbeheer. Maar de basisbeginselen van het mozaïekbeheer zijn in feite op alle internationale diersoorten van toepassing.

Wat betreft weidevogels, amfibieën en akkervogels is er al veel kennis beschikbaar, maar voor andere soorten zoals vissen, vleermuizen etc. zal de komende jaren nog veel kennis nog moeten opgedaan. Het provinciaal natuurbeheerplan bevat voor een aantal soorten mogelijk al relevante informatie over de schaal waarop maatregelen moeten worden getroffen om ze zo effectief mogelijk te laten zijn.

In het onderstaande staat per soortgroep in algemene termen aangegeven aan welke combinaties van beheerpakketten gedacht moet worden. Voor meer informatie wordt verwezen naar de Soortenfiches van de VOFF op het portaal Natuur en landschap waar per soort gedetailleerd staat beschreven welke maatregelen geadviseerd worden voor een effectief beheer van de betreffende soort. Voor een schematisch overzicht wordt verwezen naar de LNL-matrix Soorten_pakketten op de website van BoerenNatuur

Effectief beheer vereist voor veel soorten bewuste en substantiële fasering van het beheer in ruimte en tijd. Dus niet alles in een keer schonen of snoeien, maar gespreid in de tijd en verdeeld over meerdere locaties binnen de betreffende beheereenheid. Daarnaast is ook continuïteit van het beheer belangrijk.

Weidevogels

Een mix van de beheerpakketten Kruidenrijk grasland in combinatie met Hoog slootpeil, Natuurvriendelijke oevers, Plasdras, Uitgesteld maaien (met variatie in data), Extensief weiden, waar nodig het beheerpakket Legselbeheer en waar en wanneer nodig in de loop van het seizoen last minute beheer via Kuikenvelden.

Broedende akkervogels

Verschillen per specifieke soort, maar de beheerpakketten Kruidenrijke akker en/of Kruidenrijke akkerrand en/of Vogelakker en waar nodig het beheerpakket Legselbeheer.

Doortrekkende akkervogels en wintergasten

Verschillen per specifieke soort, maar vaak het beheerpakket Stoppeland en/of Wintervoedselakker met indien relevant het pakket Struweelhaag; het beheerpakket Bouwland voor hamsters levert in Zuid-Limburg meerwaarde op voor akkervogels.

In bomen en struiken voorkomende vogels

Een mix van de beheerpakketten rond beplantingen (in bomen voorkomende vogels: hoog opgaande beplanting, dan wel hakhout en voor in struiken voorkomende vogels vooral struiken) met aangrenzend een beheerpakket kruidenrijke akker(rand) of een kruidenrijk grasland(rand).

Amfibieën

Per soort sterk verschillend, maar voor een deel van de soorten is met name de mix van beheerpakketten Poel en klein historisch water, Natuurvriendelijke oever, Hoog slootpeil, Kruidenrijke graslandrand met Struweelrand, Houtwal of Bosje relevant.

Vissen

Een mix van met name de beheerpakketten Duurzaam slootbeheer en Natuurvriendelijke oever.

Vleermuizen

Per soort verschillend en vooral een mix van beheerpakketten met betrekking tot beplantingen (Houtwal, Struweelhaag, etc.), Kruidenrijk grasland en Natuurvriendelijke oever

Knaagdieren

Voor noordse woelmuis is een mix van de beheerpakketten Plas dras, Natuurvriendelijke oever, Rietzoom en klein rietperceel zinvol en waar nodig en mogelijk een mix van deze.

Libellen

Een mix van beheerpakketten Duurzaam slootbeheer, Poel en klein historisch water, Rietzoom en klein rietperceel en Kruidenrijk grasland.

Welk beheer ook opnemen in de gebiedsaanvraag?

De gebiedsaanvraag wordt beoordeeld door de provincie op effectiviteit. Randvoorwaarde is dat het collectief (samen met andere gebiedspartijen) een zo compleet mogelijke kennis van zaken heeft ten aanzien van voorkomen van soorten en van het gebied zelf, inclusief aanwezigheid van allerlei landschapselementen. Wil het collectief vooraf zelf kunnen bepalen of de gebiedsaanvraag en vervolgens het beheerplan effectief is, dan zal het ook ander beheer daarbij dienen op te nemen. Dat andere beheer kan bestaan uit de volgende typen:

- beheer van een aangrenzend aan het werkgebied van het collectief of erbinnen liggend gebied van een terreinbeherende organisatie en/of particuliere natuurbeheerder. Denk aan een weide-vogelreservaat binnen of aangrenzend aan een beheereenheid van het collectief;
- beheer van voor betreffende soorten relevante percelen/elementen in het gebied waarvoor geen contract is afgesloten, maar waarvan het beheer wel bijdraagt/kan bijdragen aan het succesvol voorkomen van een of meer doelsoorten. Denk aan het beheer van hoogstamboomgaarden en knotwilgen door vrijwilligersgroepen;

Op basis van inzicht in voorkomen van soorten en van bestaand beheer (al of niet met contract) kan het collectief bepalen waar de eigen prioriteiten te leggen om de beschikbare middelen zo effectief mogelijk in te zetten.

Opbouw van de beheerpakketten

De pakketten zijn opgebouwd uit de volgende onderdelen:

1. Beschrijving

In deze alinea wordt een algemene beschrijving gegeven ten aanzien van doel, functie en voorkomen van het beheerpakket.

2. Beheereisen

Dit zijn de beheermaatregelen en –voorschriften die gekoppeld zijn aan de activiteiten in de Catalogus Groenblauwe Diensten (bijlage G) en waarop de beheervergoeding is gebaseerd. Dit zijn de maatregelen waarop de NVWA in opdracht van RVO.nl (EU controle en verificatie) zal controleren. De bestaande beheereisen zijn hierin opgenomen. Achter elke beheereis staat tussen []-en een nummer. Dit nummer verwijst naar de zgn. ‘koppeltabel’.

3. Aanvullende beheervoorschriften

Dit zijn voorschriften aanvullend aan de beheereisen en die vooral een verdere detaillering en invulling van de beheereisen zijn. Deze aanvullende voorschriften zijn van belang om daadwerkelijk natuurkwaliteit c.q. behoud van doelsoorten te realiseren. Het collectief zal toezien dat deze voorschriften, naast de beheereisen, door de deelnemers worden nageleefd

4. Beheerpakketten

Voor diverse pakketten zijn meerdere varianten ontwikkeld. Deze staan beschreven onder het kopje ‘beheerpakketten’. In een enkel geval worden hierbij ook eisen vermeld, die voor die variant gesteld worden aan het beheer. Deze eisen vallen onder de ‘beheereisen’ en worden steekproefsgewijs door de NVWA gecontroleerd.

Definitie van de term beheereenheid i.r.t. de beheereisen

In de beheereisen van de diverse beheerpakketten bestaat een onderscheid in de frequentie van de uitvoering van het beheer:

- Jaarlijks beheer;
- Gefaseerd of periodiek beheer (met beheercyclus langer dan één jaar).

Bij beheerpakketten met jaarlijks beheer, bijvoorbeeld akkerranden die jaarlijks opnieuw worden ingezaaid, of grasland met een rustperiode, moet dit beheer jaarlijks op de afgesproken locatie worden uitgevoerd conform de afspraken in het beheercontract. Alle beheereisen gelden dan voor alle individuele beheereenheden, dus op element niveau.

Daarnaast zijn er diverse beheerpakketten waarin de beheereisen gewenste ruimte laten voor een gefaseerde of periodieke uitvoering van het beheer, zoals bij deze twee voorbeelden:

- Ecologisch slootschonen (pakket 12b): minimaal 20 % tot maximaal 100% van het leefgebied wordt van 15 juni tot 1 oktober geschoond en/of gemaaid.

- Hakhoutbeheer (pakket 20) : minimaal 5% tot maximaal 100% van het leefgebied is gesnoeid in de periode van 1 januari t/m 15 maart en 1 oktober t/m 31 december

Bij dit soort pakketten is het niet wenselijk dat jaarlijks van elk element een deel wordt geschoond of afgezet. Bij pakketten met een gefaseerd of periodiek beheer (dus met een beheercyclus langer dan één jaar) hoeven de beheereisen daarom niet op element niveau te worden gerealiseerd, maar op het niveau van het gehele leefgebied. Dat betekent dat de beheereisen voor eerder genoemde voorbeelden als volgt kunnen worden vertaald:

- Ecologisch slootschonen (pakket 12b): minimaal 20 % tot maximaal 100% van het totale oppervlak waarop dit beheerpakket is afgesloten binnen het leefgebied, wordt van 15 juni tot 1 oktober geschoond en/of gemaaid.
- Hakhoutbeheer: minimaal 5% tot maximaal 100% van het totale oppervlak van dit beheerpakket binnen het leefgebied is gesnoeid in de periode van 1 januari t/m 15 maart en 1 oktober t/m 31 december

Onder het hakhoutbeheer kan ook een post jaarlijks beheer opgenomen zijn afhankelijk van de eigen invulling van het collectief. Door de invulling van de beheereis snoeien op minimaal 5% van de beheereenheid geeft dit voldoende basis ook voor de verantwoording van het jaarlijks beheer.

Meer informatie hierover kan gevonden worden in de [intekeninstructie](#) van SCAN.

- Toevoegen een paragraaf over het melden (zie document van april 2016)

Overzicht beheerpakketten ANLb 2017

	Pakketnaam		Pakketvariant
1	Grasland met rustperiode	a	rust van 1 april tot 1 juni
		b	rust van 1 april tot 8 juni
		c	rust van 1 april tot 15 juni
		d	rust van 1 april tot 22 juni
		e	rust van 1 april tot 1 juli
		f	rust van 1 april tot 8 juli
		g	rust van 1 april tot 15 juli
		h	rust van 1 april tot 22 juli
		i	rust van 1 april tot 1 augustus
		j	rust van 1 april tot 8 augustus
		k	rust van 1 april tot 15 augustus
		l	rust van 1 mei tot 15 juni, voorweiden
		m	rust van 8 mei tot 22 juni, voorweiden
		n	rust van 1 april tot 1 september
		o	rust van 1 april tot 15 september
		p	rust van 1 april tot 1 oktober
		q	rust van 1 mei tot 1 juni, voorweiden
		r	rust van 8 mei tot 8 juni, voorweiden
		S	rust van 1 mei tot 8 juni, voorweiden
		t	rust van 8 mei tot 15 juni, voorweiden
2	Kuikenvelden	a	rust 1 april – 1 augustus, 2 weken
		b	rust 1 april – 1 augustus, 3 weken
		c	rust 1 april – 1 augustus, 4 weken
		d	rust 1 april – 1 augustus, 5 weken
		e	rust 1 april – 1 augustus, 6 weken
3	Plas-dras	a	15 februari – 15 april
		b	15 februari – 15 mei
		c	15 februari – 15 juni
		d	15 februari – 1 augustus
		e	15 februari – 15 april, greppels
		f	15 februari – 15 mei, greppels
		g	15 februari – 15 juni, greppels
		h	15 februari – 1 augustus, greppels
		i	1 mei – 15 augustus, 3 weken, greppels
		j	1 mei – 15 augustus, 1 maand, greppels
		k	1 mei – 15 augustus, 6 weken, greppels
		l	1 mei – 15 augustus, 2 maand, greppels
		m	15 februari – 1 oktober
		n	1 november – 31 januari, 2 weken
4	Legselbeheer	a	Legselbeheer op grasland
		b	Rustperiode op bouwland
		c	Legselbeheer op bouwland
5	Kruidenrijk grasland	a	1 april – 15 juni

		b	1 april – 22 juni
		c	1 april – 1 juli
		d	1 april – 8 juli
		e	1 april – 15 juli
		f	1 april – 22 juli
		g	1 april – 1 augustus
		h	rand, klasse A
		i	rand, klasse B
		j	1 april – 15 september
		k	1 april – 15 oktober
6	Extensief beweid grasland	a	1 – 1,5 GVE / ha, 1 april – 15 juni
		b	0,15 - 0,5 GVE / ha, 1 april – 15 oktober
		c	1 – 3 GVE / ha, 1 april – 15 juni
7	Ruige mest	a	ruige mest
8	Hoog waterpeil	a	verhoging 20 cm, 1 feb – 15 juni
		b	verhoging 30 cm, 1 feb – 15 juni
		c	verhoging 40 cm, 1 feb – 15 juni
		d	verhoging 20 cm, 15 mrt – 15 juni
		e	verhoging 30 cm, 15 mrt – 15 juni
		f	verhoging 40 cm, 15 mrt – 15 juni
9	Poel en klein historisch water	a	kleine poel, 75 – 100 % schonen
		b	grote poel, 75 – 100 % schonen
		c	kleine poel, maximaal 75 % schonen
		d	grote poel, maximaal 75 % schonen
		e	jaarlijks beheer < 175 m2
		f	jaarlijks beheer + opschonen < 175 m2
		g	jaarlijks beheer > 175 m2
		h	jl. beheer + opschonen 5 jr > 175 m2
		i	jl. beheer + opschonen 10 jr > 175 m2
10	Natuurvriendelijke oever	a	natuurvriendelijke oever
		b	natuurvriendelijke oever met schapen
11	Rietzoom en klein rietperceel	a	smalle rietzoom
		b	brede rietzoom en rietperceel
12	Duurzaam slootbeheer	a	baggeren met de baggerpomp
		b	ecologisch slootschonen
		c	ecologisch slootschonen krabbescheer
13	Botanisch grasland	a	botanisch weiland
		b	botanisch hooiland
		c	botanische weiderand
		d	botanische hooilandrand
		e	botanische hooilandrand 15 juni – 20 juli
		f	botanische hooilandrand 15 juni – 3 aug
		g	botanische hooilandrand 15 juni – 17 aug
14	Stoppelland	a	winterstoppel tot 15 mrt
		b	oogstresten, 15 okt – 31 dec, 4 weken
		c	oogstresten, 31 dec – 1 feb
		d	winterstoppel tot 1 feb
15	Wintervoedselakker	a	wintervoedselakker 15 mei – 1 maart
		b	wintervoedselakker 1 okt – 15 maart
		c	wintervoedselakker 1 okt – 1 aug

		d	wintervoedselakker 1 okt – 1 feb
16	Vogelakker	a	vogelakker
		b	meerjarige vogelakker
		c	zomervogelakker
17	Bouwland voor hamsters	a	bouwland voor hamsters
		b	graanperceel voor hamsters
18	Kruidenrijke akker	a	3 van de 6 jaar graan
		b	4 van de 6 jaar graan
		c	5 van de 6 jaar graan
		d	3 van de 5 jaar graan
		e	4 van de 5 jaar graan
19	Kruidenrijke akkerrand	a	3 m breed
		b	6 m breed
		c	9 m breed
		d	12 m breed
		e	15 m breed
		f	18 m breed
		g	1,5 m breed
20	Hakhoutbeheer	a	jaarlijks beheer
		b	jaarlijks beheer plus tussenkap
		c	jaarlijks beheer plus eindkap
		d	tussenkap
		e	eindkap
21	Beheer van bomenrijen	a	beheer van bomenrijen
22	Knip- en scheerheg	a	jaarlijks knippen / scheren
		b	eenmaal per 2 / 3 jaar knippen / scheren
23	Struweelhaag	a	cyclus 5 – 7 jaar
		b	cyclus > 12 jaar
24	Struweelrand	a	struweelrand
25	Boom op landbouwgrond	a	boom op landbouwgrond
26	Half- en hoogstamboomgaard	a	hoogstamboomgaard
		b	halfstamboomgaard
27	Hakhoutbosje	a	droog hakhout
		b	vochtig hakhout
28	Griendje	a	griendje
29	Bosje	a	bosje
30	Nestgelegenheid Zwarte Stern	a	nestgelegenheid Zwarte Stern
31	Insectenrijk grasland	a	basis
		b	plus
32	Insectenrijke graslandrand	a	insectenrijke graslandrand
33	Foerageerrand Bever	a	foerageerrand bever
34	Leibomen bij historische boerderijen	a	leibomen bij historische boerderijen
35	Zandwallen	a	zandwallen
36	Beheer peilscheidingen	a	beheer peilgestuurde drainage
		b	beheer conserveringsstuw
37	Beheer infiltratiegreppel	a	beheer infiltratiegreppel

Cumulatie en terrein

Cumulatie is het ‘stapelen’ van pakketten. In de meeste gevallen is dit niet toegestaan, vanwege on-toelaatbare staatssteun. Er zijn echter uitzonderingen. In onderstaande tabel wordt in de tweede kolom aangegeven welke cumulatiemogelijkheden er zijn.

In de derde kolom wordt aangegeven op welk(e) terreintype(n) het pakket toegepast kan worden.

Pakket	Cumulatiemogelijkheden	Grondgebruik
1	Cumulatie toegestaan met 7 en/of 8	Grasland
2	Cumulatie toegestaan met 4 en/of 8	Grasland
3	Cumulatie niet toegestaan	Grasland
4a	Cumulatie toegestaan met 2 en/of 8	Grasland
4b en c	Cumulatie toegestaan met 8	Bouwland
5	Cumulatie toegestaan met 7 en/of 8	Grasland
6	Cumulatie toegestaan met 7 en/of 8	Grasland
7	Alleen toegestaan in combinatie met 1, 5,6, en/of 8	Grasland
8	Cumulatie toegestaan met 1,2,4,5,6,7,13 en/of 30	Grasland -
9	Cumulatie niet toegestaan	Landschapselement
10	Cumulatie niet toegestaan	Landschapselement
11	Cumulatie niet toegestaan	Landschapselement
12a	Cumulatie met 12b of 12c toegestaan	Landschapselement (sloot)
12b	Cumulatie met 12a toegestaan	Landschapselement (sloot)
12c	Cumulatie met 12a toegestaan	Landschapselement (sloot)
13	Cumulatie met 8 is toegestaan	Grasland
14	Cumulatie niet toegestaan	Bouwland
15	Cumulatie niet toegestaan	Bouwland
16	Cumulatie niet toegestaan	Bouwland
17	Cumulatie niet toegestaan	Bouwland
18	Cumulatie niet toegestaan	Bouwland
19	Cumulatie niet toegestaan	Bouwland
20	Cumulatie niet toegestaan	Landschapselement
21	Cumulatie niet toegestaan	Landschapselement
22	Cumulatie niet toegestaan	Landschapselement
23	Cumulatie niet toegestaan	Landschapselement
24	Cumulatie niet toegestaan	Landschapselement
25	Cumulatie niet toegestaan	Landschapselement
26	Cumulatie niet toegestaan	Landschapselement
27	Cumulatie niet toegestaan	Landschapselement
28	Cumulatie niet toegestaan	Landschapselement
29	Cumulatie niet toegestaan	Landschapselement
30	Cumulatie met 8 is toegestaan	Grasland
31	Cumulatie niet toegestaan	Grasland
32	Cumulatie niet toegestaan	Grasland
33	Cumulatie niet toegestaan	Landschapselement
34	Cumulatie niet toegestaan	Landschapselement
35	Cumulatie niet toegestaan	Landschapselement
36	Cumulatie niet toegestaan	Landschapselement
37	Cumulatie niet toegestaan	Bouwland

Beschrijving per beheerpakket

1 Grasland met rustperiode

Beschrijving

Beheereisen (zie lijst beheeractiviteiten CGBD)

- Er wordt een rustperiode in acht genomen van datum x tot datum y (zie beschreven onder pakketten) [1]
- In de rustperiode vinden in de oppervlakte geen bewerkingen plaats [2]
- *Pakket l, m, q, r, s en t*: Het grasland wordt vanaf 1 maart en voor de rustperiode niet gemaaid [3]
- Beweiding is in de rustperiode niet toegestaan [25]

Aanvullende beheervoorschriften

- Grasland met een rustperiode in de vorm van randen is toegestaan in kleinschalige gebieden en in gebieden die gericht zijn op waterdoelen (droge respectievelijk natte dooradering, of waterkwaliteitsdoelen). Deze randen moeten minimaal 2 meter breed zijn.

Pakketten

De rustperiode betreft de periode:

- a) 1 april tot 1 juni
- b) 1 april tot 8 juni
- c) 1 april tot 15 juni
- d) 1 april tot 22 juni
- e) 1 april tot 1 juli
- f) 1 april tot 8 juli
- g) 1 april tot 15 juli
- h) 1 april tot 22 juli
- i) 1 april tot 1 augustus
- j) 1 april tot 8 augustus
- k) 1 april tot 15 augustus
- l) 1 mei tot 15 juni; het gras wordt vanaf 1 maart en voor de rustperiode niet gemaaid
- m) 8 mei tot 22 juni; het gras wordt vanaf 1 maart en voor de rustperiode niet gemaaid
- n) 1 april tot 1 september
- o) 1 april tot 15 september
- p) 1 april tot 1 oktober
- q) 1 mei tot 1 juni; het gras wordt vanaf 1 maart en voor de rustperiode niet gemaaid
- r) 8 mei tot 8 juni; het gras wordt vanaf 1 maart en voor de rustperiode niet gemaaid
- s) 1 mei tot 8 juni; het gras wordt vanaf 1 maart en voor de rustperiode niet gemaaid
- t) 8 mei tot 15 juni; het gras wordt vanaf 1 maart en voor de rustperiode niet gemaaid

2 Kuikenvelden

Beschrijving

Beheereisen (zie lijst beheeractiviteiten CGBD)

- Er wordt een rustperiode in acht genomen van datum x tot datum y (zie beschreven onder pakketten) [1]
- In de rustperiode vinden in de beheereenheid geen bewerkingen plaats [2]
- Beweiding is in de rustperiode niet toegestaan [25]

Aanvullende beheervoorschriften

- Indien de kuikenvelden in de vorm van randen worden aangelegd, dienen deze randen ten minste 6 meter breed te zijn.
- Kuikenvelden mogen op zijn vroegst op 1 juni worden gemaaid.

Pakketten

De rustperiode ligt in de periode 1 mei tot 1 augustus, en heeft een duur van tenminste:

- a) 2 weken
- b) 3 weken
- c) 4 weken
- d) 5 weken
- e) 6 weken

Melding ingangsdatum

- Melden bij RvO.nl minimaal 5 werkdagen voorafgaand aan ingangsdatum mits pakket minstens 14 dagen voor aanvang is ingediend bij RvO.nl

3 Plas-dras

Beschrijving

Beheereisen (zie lijst beheeractiviteiten in CGBD)

De oppervlakte is geïnundeerd (100% drassig). De inundatieperiode loopt van datum x tot datum y (zie beschreven onder pakketten) [4]

Aanvullende beheervoorschriften

- De beheereenheid is jaarlijks geïnundeerd.
- *Pakket a t/m d, m*: Op minimaal 60% van het oppervlak van het perceel is de laag water tussen de 5 en 20 cm diep
- *Pakket e t/m l*: Op minimaal 60% van het oppervlak van het perceel is de laag water ten minste 5 cm diep
- *Pakket i t/m l*: Bij het afsluiten van het pakket wordt de begindatum van de inundatie in de overeenkomst tussen deelnemer en collectief duidelijk vermeld.
- *Pakket i t/m l*: In de periode tussen 1 mei en 1 augustus wordt een rustperiode gerealiseerd van ten minste a weken (zie beschreven onder pakketten)
- *Pakket n*: Op minimaal 60% van het oppervlak van het perceel is de laag water tussen de 5 en 20 cm diep, gedurende een periode van tenminste 2 weken
-

Pakketten

De inundatieperiode betreft de volgende periode:

- a) Van 15 februari tot 15 april
- b) Van 15 februari tot 15 mei
- c) Van 15 februari tot 15 juni
- d) Van 15 februari tot 1 augustus
- e) Van 15 februari tot 15 april
- f) Van 15 februari tot 15 mei
- g) Van 15 februari tot 15 juni
- h) Van 15 februari tot 1 augustus
- i) In de periode van 1 mei tot 1 augustus, tenminste 3 weken
- j) In de periode van 1 mei tot 1 augustus, tenminste 4 weken
- k) In de periode van 1 mei tot 1 augustus, tenminste 6 weken
- l) In de periode van 1 mei tot 1 augustus, tenminste 8 weken
- m) Van 15 februari tot 1 oktober
- n) In de periode van 1 november tot 31 januari, ten minste 2 weken

Meldingen

- Bij pakketvariant en i t/m l en n geldt dat ingangsdatum minimaal 5 werkdagen voorafgaand aan de ingangsdatum wordt gemeld bij RvO.nl, mits pakketvariant 14 dagen voor de ingangsdatum bij RvO.nl is ingediend.

4 Legselbeheer

Beschrijving

Beheereisen (zie lijst beheeractiviteiten in CGBD)

- *Pakket a en c*: Op de percelen wordt gezocht. Gevonden nesten worden beschermd en gevrijwaard van alle landbouwkundige bewerkingen. Gevonden nesten zijn geregistreerd (bij stalkaart of geo informatie). Indien een perceel grasland wordt gemaaid of anderszins bewerkt, wordt een enclave van tenminste 50 m² met minimaal een straal van 3,5 m aangehouden om de aanwezige gevonden nesten. Bij beweiding is een nestbeschermer geplaatst. Voor specifieke soorten kan nestgelegenheid worden geplaatst. [5]
- *Pakket b*: Er wordt een rustperiode in acht genomen van datum x tot datum y (zie beschreven onder pakketten) [1]
- *Pakket b*: In de rustperiode vinden op de oppervlakte geen bewerkingen plaats [2]

Aanvullende beheervoorschriften

- *Pakket a en c*: De beheereenheid wordt tijdens het broedseizoen een of enkele malen afgezocht op aanwezige legsels. Gevonden legsels worden gemarkeerd, geregistreerd, en gemeld bij het Collectief.
- *Pakket c*: Indien een perceel bouwland met nesten wordt bewerkt, dan wordt het nest gespaard door het tijdelijk te verplaatsen, of door middel van een nestbeschermer, of door om het nest heen te werken.
- *Pakket b*: Er wordt een rustperiode in acht genomen van ten minste 15 april tot en met 15 mei. Als eerder dan 15 april legsels worden aangetroffen dan geldt de rustperiode vanaf het moment dat er legsels zijn geconstateerd en gemeld bij het Collectief. In deze periode worden geen werkzaamheden uitgevoerd zoals zaaien, frezen, schoffelen en eggen.

Pakketten

- a) Nestbescherming op grasland
- b) Rustperiode op bouwland 15 april – 15 mei.
- c) **Nestbescherming op bouwland**

Melding uitgevoerd beheer

- *Melding nestenclaves*: eenmalige, gebundelde melding bij RvO.nl van aanvangsdatum nestenclaves op basis van maaidatum eerste snede per gebied binnen 5 werkdagen na het maaien
- *Melding nestbeschermers bij beweiding*: melding per perceel bij RvO.nl binnen 5 werkdagen na plaatsen van nestbeschermers.

5 Kruidenrijk grasland

Beschrijving

Beheereisen (zie lijst beheeractiviteiten in CGBD)

- *Pakketten a t/m g, j en k*: er wordt een rustperiode in acht genomen van datum x tot datum y (zie beschreven onder pakketten) [1]
- In de rustperiode vinden op de oppervlakte geen bewerkingen plaats [2]
- Uitsluitend gebruik van chemische onkruidbestrijding op max. 10% van de oppervlakte [7]
- Het gewas wordt jaarlijks minimaal 1 keer gemaaid en afgevoerd [17]
- Minimaal a (zie beschreven onder pakketten) verschillende indicatorsoorten uit [lijst b](#) zijn in transect aanwezig in de periode 1 april tot 1 oktober (groeiseizoen) [19]
- *Bij pakketten a t/m g, j en k*: Beweiding is in de rustperiode niet toegestaan [25]

Aanvullende beheervoorschriften

- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. voor pleksgewijze bestrijding van haarden van zoals akkerdistel, ridderzuring, jacobskruiskruid en brandnetel.
- Uitsluitend bemesting met vaste mest toegestaan buiten de rustperiode (pakket a t/m g, j,k). Bemesting is in het geheel niet toegestaan in het geval van pakket h en i.
- Pakketten a t/m c: Het gewas wordt jaarlijks voor 1 augustus afgevoerd door middel van maaien en afvoeren. Tweede / derde keer maaien en afvoeren is toegestaan.
- *Pakketten h en i*: Beweiding van de beheereenheid is toegestaan wanneer de beheereenheid is gelegen langs de randen van een perceel.
- Het grasland mag niet worden gescheurd, gefreesd of heringezaaid.

Pakketten

- Kruidenrijk grasland met rustperiode van 1 april tot 15 juni, 4 verschillende indicatorsoorten
- Kruidenrijk grasland met rustperiode van 1 april tot 22 juni, 4 verschillende indicatorsoorten
- Kruidenrijk grasland met rustperiode van 1 april tot 1 juli, 4 verschillende indicatorsoorten
- Kruidenrijk grasland met rustperiode van 1 april tot 8 juli, 4 verschillende indicatorsoorten
- Kruidenrijk grasland met rustperiode van 1 april tot 15 juli, 4 verschillende indicatorsoorten
- Kruidenrijk grasland met rustperiode van 1 april tot 22 juli, 4 verschillende indicatorsoorten
- Kruidenrijk grasland met rustperiode van 1 april tot 1 augustus, 4 verschillende indicatorsoorten
- Kruidenrijke graslandrand klasse A, 4 verschillende indicatorsoorten
- Kruidenrijke graslandrand klasse B, 8 verschillende indicatorsoorten
- Kruidenrijk grasland met rustperiode van 1 april tot 15 september, 4 verschillende indicatorsoorten
- Kruidenrijk grasland met rustperiode van 1 april tot 15 oktober, 4 verschillende indicatorsoorten

6 Extensief beweid grasland

Beschrijving

Beheereisen (zie lijst beheeractiviteiten in CGBD)

- Beweiding is verplicht vanaf datum x tot datum y met minimale a en maximale veebezetting b (GVE/ha) (zie beschreven onder pakketten) [8]

Aanvullende beheervoorschriften

- *Pakket a en c:* Rustperiode is van 1 april tot 15 juni
- *Pakket a:* in geval van beweiding met alleen schapen zijn per ha maximaal toegestaan 10 schapen (voorgaand jaar of eerder geboren) met meegrazende lammeren
- *Pakket b:* Rustperiode is van 1 april tot 15 oktober
- Tijdens de rustperiode wordt de beheereenheid niet gemaaid, gerold, gesleept, gescheurd, gefreesd, (her)ingezaaid, doorgezaaid of bemest. In deze periode is het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen niet toegestaan.

Pakketten

- a) Beweiding verplicht van 1 mei tot 15 juni, minimaal 1 en maximaal 1,5 GVE/ha.
- b) Beweiding verplicht van 1 mei tot 15 oktober, minimaal 0,15 en maximaal 0,5 GVE/ha
- c) Beweiding verplicht van 1 mei tot 15 juni, minimaal 1 GVE/ha en maximaal 3 GVE/ ha

7 Ruige mest

Beschrijving

Beheereisen

- Bemesting met ruige stalmest is verplicht; melding achteraf binnen 2 weken [6]

Aanvullende beheervoorschriften

- Op de beheereenheid wordt in een kalenderjaar ten minste 10 en maximaal 20 ton ruige stalmest per hectare uitgereden.
- De ruige stalmest wordt in één keer tussen 1 februari en de begindatum van de rustperiode van het betreffende agrarische beheerpakket, óf vanaf de dag volgend op de einddatum van de rustperiode van het betreffende agrarische beheerpakket tot 1 september opgebracht, waarbij per beheerjaar slecht één melding gedaan mag worden.
- Van het uitrijden van de ruige stalmest wordt binnen twee weken na dat uitrijden melding gedaan in het administratiesysteem van het Collectief. De melding gaat vergezeld van een kaart met een topografische ondergrond waarop de beheereenheid is, dan wel beheereenheden zijn, aangegeven waarop de ruige stalmest is uitgereden.

Pakketten

- a) Ruige mest

8 Hoog waterpeil

Beschrijving

Beheereisen (zie lijst beheeractiviteiten in CGBD)

- Door een tijdelijke, plaatselijke voorziening is het oppervlaktewaterpeil van datum x tot datum y (zie beschreven onder pakketten) minimaal a centimeter (zie beschreven onder pakketten) hoger dan eerste volgende watergang. [18]

Aanvullende beheervoorschriften

- Het oppervlaktewaterpeil naast de beheereenheid bereikt ná de verhoging een peil t.o.v. het (gemiddelde) maaiveld van 25 centimeter of minder op veengrond en 40 centimeter of minder op kleigrond.
- Het pakket kan niet worden afgesloten in gebieden die volgens het peilbesluit van het waterschap een drooglegging hebben van 70 cm of meer (zomerpeil). Te allen tijde, echter, moet op de beheereenheid de hiervoor genoemde drooglegging (respectievelijk 25 en 40 cm) gerealiseerd zijn.
- Er is een schriftelijke toestemming nodig van het waterschap.
- Het verschil tussen het opgezette peil en het omringende peil is bij de peilscheidingen of stuwtjes te meten.
- Voor de bepaling van de door de peilverhoging beïnvloede oppervlakte (= de oppervlakte waarop de beheervergoeding betrekking heeft, de oppervlakte die dus ingetekend moet worden in SCAN-GIS) wordt de volgende methode geadviseerd: vanuit de watergang waarin het peil is opgezet wordt aan weerszijden op de oever vanaf de waterlijn 25 meter het land in een effect verwacht. De lengte van de watergang x 25 meter op de ene oever, plus lengte watergang x 25 meter op de andere oever = de beïnvloede oppervlakte. Uiteraard moet hierbij wel gecorrigeerd worden voor overlap in hoeken van percelen.

Pakketten

- a) Het (oppervlakte-)waterpeil naast de beheereenheid wordt met minimaal 20 cm verhoogd t.o.v. het omringend waterpeil, van 1 februari tot 15 juni.
- b) Het (oppervlakte-)waterpeil naast de beheereenheid wordt met minimaal 30 cm verhoogd t.o.v. het omringend waterpeil, van 1 februari tot 15 juni.
- c) Het (oppervlakte-)waterpeil naast de beheereenheid wordt met minimaal 40 cm verhoogd t.o.v. het omringend waterpeil, van 1 februari tot 15 juni.
- d) Het (oppervlakte-)waterpeil naast de beheereenheid wordt met minimaal 20 cm verhoogd t.o.v. het omringend waterpeil, van 15 maart tot 15 juni.
- e) Het (oppervlakte-)waterpeil naast de beheereenheid wordt met minimaal 30 cm verhoogd t.o.v. het omringend waterpeil, van 15 maart tot 15 juni.
- f) Het (oppervlakte-)waterpeil naast de beheereenheid wordt met minimaal 40 cm verhoogd t.o.v. het omringend waterpeil, van 15 maart tot 15 juni.

9 Poel en klein historisch water

Beschrijving

Beheereisen (zie lijst beheeractiviteiten in CGBD)

- **Minimaal 5 % tot maximaal 35 % van het leefgebied** wordt van datum x tot datum y geschoond en/of gemaaid (zie beschreven onder pakketten) [23]
- Snoei- en of maaiafval is verwijderd [24]

Aanvullende beheervoorschriften

- Minimaal de helft van het natte oppervlakte van de poel bestaat in de periode 15 maart tot 15 juni uit open water. Voor behoud van voldoende open water wordt het element periodiek opgeschoond. Een incidentele droogval is toegestaan in de periode 15 juni tot 15 november..
- Vertrapping van de oevers bij het gebruik van het element als veedrinkpoel wordt voorkomen. Bij het gebruik als veedrinkpoel is minimaal de helft van de oeverlengte uitgerasterd.
- Er mogen geen gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen in het element gebruikt worden.
- Er mogen geen vissen of andere dieren (zoals eenden en ganzen) worden uitgezet of gekweekt.
- Slootmaaisel of bagger mag niet verwerkt worden in het element.
- Een kleine poel is kleiner dan 175 m², een grote poel en klein historisch water zijn groter dan 175 m².

Pakketten

- a) Kleine poel, van 1 september tot 15 oktober, tenminste 75 % van de poel is geschoond/gemaaid
- b) Grote poel en klein historisch water, van 1 september tot 15 oktober, tenminste 75 % van de poel is geschoond/gemaaid
- c) Kleine poel, van 15 augustus tot 1 maart, 75 % tot 100 % van de poel geschoond/gemaaid
- d) Grote poel en historisch water, van 15 augustus tot 1 maart, 75 % tot 100 % van de poel geschoond/gemaaid
- e) Jaarlijks beheer < 175 m²
- f) Jaarlijks beheer + eens in de 10 jaar opschonen binnen beheerperiode < 175 m²
- g) Jaarlijks beheer > 175 m²
- h) Jaarlijks beheer + eens in de 5 jaar opschonen binnen beheerperiode > 175 m²
- i) Jaarlijks beheer + eens in de 10 jaar opschonen binnen beheerperiode > 175 m²

Meldingen

- Uitgevoerd beheer melden bij RvO.nl binnen 14 kalenderdagen na schonen/maaien bij RvO.nl

10 Natuurvriendelijke oever

Beschrijving

Beheereisen (zie lijst beheeractiviteiten in CGBD)

- **Minimaal 25 % tot maximaal 75 % van het leefgebied** is van 15 juli tot 1 maart van het volgende jaar geschoond en/of gemaaid [23]
- Snoei- en of maaiafval is verwijderd [24]
- Uitsluitend gebruik van chemische onkruidbestrijding op max. 10% van de oppervlakte [7]

Aanvullende beheervoorschriften

- De oppervlakte wordt in een cyclus van minimaal éénmaal per 2 jaar en maximaal éénmaal per jaar geschoond en/of gemaaid
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. voor pleksgewijze bestrijding van haarden van zoals akkerdistel, ridderzuring, Jacobskruiskruid en brandnetel.
- Er mogen geen meststoffen in het element gebruikt worden;
- **Pakket a: De oppervlakte wordt niet beweid**
- **Pakket b:** uitsluitend beweiding met schapen toegestaan.

Pakketten

- a) Natuurvriendelijke oever
- b) Natuurvriendelijke oever met schapenbegrazing

Meldingen

- Uitgevoerd beheer melden binnen 14 kalenderdagen na schonen/maaien bij RvO.nl

11 Rietzoom en klein rietperceel

Beschrijving

Beheereisen (zie lijst beheeractiviteiten in CGBD)

- **Minimaal 25 % tot maximaal 75 % van het leefgebied** wordt van 1 oktober tot 1 maart van het volgende jaar geschoond en/of gemaaid [23]
- Snoei- en of maaiafval is verwijderd [24]

Aanvullende beheervoorschriften

- De oppervlakte wordt in een cyclus van minimaal éénmaal per 4 jaar en maximaal éénmaal per 2 jaar geschoond en/of gemaaid
- Er mogen geen gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen in het element gebruikt worden.
- Maaiwerkzaamheden worden verricht in de periode tussen 1 oktober en 1 maart.
- Maximaal 20% van de oppervlakte van het element bestaat uit struweel.
- Smalle rietzoom is smaller dan 5 meter; brede rietzoom is breder dan 5 m.
- **De oppervlakte wordt niet beweid**

Pakketten

- a) Smalle rietzoom
- b) Brede rietzoom en klein rietperceel

Meldingen

- Uitgevoerd beheer melden binnen 14 kalenderdagen na schonen/maaien bij RvO.nl

12 Duurzaam slootbeheer

Beschrijving

Beheereisen (zie lijst beheeractiviteiten in CGBD)

- *Pakket a*: Bagger is met inachtneming van de mestvrije zone op aangrenzende landbouwgrond gespoten; [26]
- *Pakket b, c*: Minimaal f% tot maximaal g% **van het leefgebied** is van 15 juni tot 1 december geschoond en/of gemaaid (zie beschreven onder pakketten) [23]
- *Pakket b, c*: Snoei- en of maaiafval is verwijderd [24]

Aanvullende beheervorschriften

- *Pakket a*: er wordt niet gezogen binnen 60 cm vanaf de waterlijn.
- *Pakket a*: de zuigkop van de baggerpomp wordt ieder jaar zoveel mogelijk door dezelfde vore getrokken in de sloot.
- *Pakket a*: de sloot is minimaal 2 meter breed en loopt tijdens het baggeren niet droog.
- *Pakket a*: er komt geen bagger terecht in de slootkant.
- *Pakket a*: er wordt gebaggerd in mozaïekvorm, dus niet alles tegelijk. Het Collectief geeft aan wanneer welke sloot gebaggerd mag worden.
- *Pakket b*: Het slootvuil wordt afgevoerd of verwerkt op het naastgelegen perceel d.m.v. bijvoorbeeld een wallenfrees.
- *Pakket b*: indien de Keur dit toestaat blijft een deel van de slootbegroeiing tijdens het slootschonen staan (afhankelijk van de Keur maximaal 25 % van de begroeiing)..
- *Pakket b en c*: bij het slootschonen wordt gebruik gemaakt van een maaikorf of een eco-reiniger. Andere slootreinigingsapparatuur kan ook gebruikt worden mits het bodemprofiel inclusief de wortels van waterplanten in de sloot niet beschadigd wordt.
- Er mogen geen meststoffen in het element gebruikt worden;
- *Pakket c*: De sloot wordt 1 keer per 3 jaar geschoond, waarbij minimaal 40 % en maximaal 60 % van de aanwezige begroeiing met krabbescheer in de lengterichting van de sloot blijft staan.
- *Pakket c*: Voor deze variant is toestemming nodig van het waterschap, of deze vorm van beheer moet toelaatbaar zijn volgens de Keur.

Pakketten

- a) Baggeren met de baggerpomp, -
- b) Ecologisch slootschonen, **25 tot 75 % van het leefgebied is geschond**
- c) Ecologisch slootschonen voor krabbenscheervegetaties, **25 tot 75 % van het leefgebied is geschoond**

Meldingen

- Uitgevoerd beheer per perceel melden binnen 14 dagen na uitvoering gemeld bij RvO.nl

13 Botanisch waardevol grasland

Beschrijving

Beheereisen (zie lijst beheeractiviteiten in CGBD)

- Uitsluitend gebruik van chemische onkruidbestrijding op max. 10% van de oppervlakte [7]
- Minimaal 4 verschillende indicatorsoorten uit [lijst b](#) zijn in transect aanwezig in de periode van 1 april tot 1 oktober (groeiseizoen) [19]
- *Pakket a* : Van 1 maart tot 1 oktober is beweiding toegestaan met maximale veebezetting 2 GVE/ha [21]
- Pakketten e, f en g: Er wordt een rustperiode in acht genomen van datum x tot datum y (zie beschreven onder pakketten) [1]
- Pakketten e, f en g: In de rustperiode vinden in de oppervlakte geen bewerkingen plaats. [2]
- *Pakketten b, c, d, e, f en g*: Het gewas wordt jaarlijks minimaal 1 keer gemaaid en afgevoerd. [17]
- *Pakket b*: Beweiding is van 1 maart tot 1 augustus niet toegestaan [25]
- *Pakket d*: Beweiding is van 1 januari tot 31 december niet toegestaan [25]
- *Pakket e, f en g*: Beweiding is in de rustperiode niet toegestaan [25]

Aanvullende beheervoorschriften

- De beheereenheid wordt niet bemest en er wordt geen bagger opgebracht.
- *Pakketten c en d*: randen liggen aan de buitenkant van het perceel.
- Het grasland mag niet worden gescheurd, gefreesd of heringezaaid.
- *Pakket a*: Bijvoeren is niet toegestaan.
- Klepelen is niet toegestaan.

Pakketten

- a) Botanisch weiland
- b) Botanisch hooiland
- c) Botanisch waardevolle weiderand
- d) Botanisch waardevolle hooilandrand
- e) Botanisch waardevol hooiland met rustperiode 15 juni – 20 juli
- f) Botanisch waardevol hooiland met rustperiode 15 juni – 3 augustus
- g) Botanisch waardevol hooiland met rustperiode 15 juni – 17 augustus

14 Stoppeland

Beschrijving

Beheereisen (zie lijst beheeractiviteiten in CGBD)

- Er wordt een rustperiode in acht genomen van datum x tot datum y (zie beschreven onder pakketten) [1]
- In de rustperiode vinden in de oppervlakte geen bewerkingen plaats [2]
- Minimaal 90% tot maximaal 100% van de oppervlakte bestaat van datum x tot datum y uit [gewas a of meerdere gewassen b of gewasresten c](#) (zie beschreven onder pakketten). [9]
- De oppervlakte wordt niet beweid [11]

Aanvullende beheervoorschriften

- Bemesting van de beheereenheid is niet toegestaan tijdens de rustperiode.
- Chemische onkruidbestrijding is enkel mogelijk conform het [Protocol Chemische bestrijding](#) bij agrarisch natuurbeheer, gepubliceerd op de website van SCAN.

Pakketten

- a) Winterstoppel: tussen 1 november en 15 maart van het volgende jaar bestaat de beheereenheid uit graanstoppel
- b) Oogstresten als wintervoedsel: in de periode van 15 oktober tot 31 december geldt een rustperiode van minimaal 4 weken waarin de oogstresten van suikerbieten, winterwortel, witlof of pastinaak beschikbaar zijn. Startdatum wordt 5 werkdagen voor ingangsdatum rustperiode gemeld bij RvO.nl
- c) Oogstresten als wintervoedsel: **van 1 december tot 1 februari** zijn oogstresten van suikerbieten, winterwortel, witlof of pastinaak beschikbaar.
- d) Winterstoppel: tussen 1 november en 1 februari van het volgende jaar bestaat de beheereenheid uit graanstoppel

15 Wintervoedselakker

Beschrijving

Beheereisen (zie lijst beheeractiviteiten in CGBD)

- Er wordt een rustperiode in acht genomen van datum x tot datum y (zie beschreven onder pakketten) [1]
- In de rustperiode vinden in de oppervlakte geen bewerkingen plaats [2]
- *Pakket a, b en c:* Minimaal 90% tot maximaal 100% van de oppervlakte bestaat van datum x tot datum y (zie beschreven onder pakketten) uit zomergraan, wintergraan, bladrammenas of een combinatie van deze gewassen. [9]
- *Pakket d:* Minimaal 90 % tot maximaal 100 % van de beheereenheid bestaat van datum x tot datum y (zie beschreven onder pakketten) uit een geschikt vanggewas. [9]

Aanvullende beheervoorschriften

- Bemesting van de beheereenheid is niet toegestaan tijdens de rustperiode.
- Wintergraan kan niet twee jaar achtereen op hetzelfde perceel worden geteeld. Men dient op een ander perceel verder te gaan.
- De beheereenheid dient jaarlijks tussen 16 maart en 30 april (pakket a) of tussen 1 juni en 1 oktober (pakketten b en c) te worden ingezaaid met een gangbare zaaidichtheid, voor zover het zomergraan of bladrammenas betreft. Wanneer gekozen wordt voor een combinatie van gewassen, dienen deze in stroken naast elkaar geteeld te worden.
- Chemische onkruidbestrijding is enkel mogelijk conform het [Protocol Chemische bestrijding](#) bij agrarisch natuurbeheer, gepubliceerd op de website van SCAN.

Pakketten

- a) Wintervoedselakker 15 mei – 1 maart
- b) Wintervoedselakker 1 oktober – 15 maart
- c) Wintervoedselakker 1 oktober – 1 augustus
- d) Wintervoedselakker 1 oktober – 1 februari

16 Vogelakker

Beschrijving

Beheereisen (zie lijst beheeractiviteiten in CGBD)

- *Pakket a*: Minimaal 90 % en maximaal 100 % van de oppervlakte bestaat tussen 1 juni en 31 december uit één van de volgende gewassen of teelten: granen (niet zijnde maïs of graanstoppel), ingezaaide kruiden, eiwitgewassen (lucerne, rode klaver), **groene** braak, bladrammenas, **gras** of een combinatie van deze [9]
- *Pakket b en c*: Minimaal 90 % en maximaal 100 % van de oppervlakte bestaat tussen 1 juni en 15 november uit één van de volgende gewassen of teelten: granen (niet zijnde maïs of graanstoppel), ingezaaide kruiden, eiwitgewassen (lucerne, rode klaver), **groene** braak, bladrammenas, **gras** of een combinatie van deze [9]
- De oppervlakte wordt niet beweid [11]

Aanvullende beheervoorschriften

- Van het niet beteelde gedeelte (braak) wordt jaarlijks maximaal 50 % gemaaid, en wel na 1 augustus.
- Pakket a en c: De eiwitgewassen worden jaarlijks minimaal 1 keer gemaaid en afgevoerd.
- De gedeeltes met eiwitgewassen, braak en graan worden in stroken naast elkaar geteeld.
- Het graan wordt in gangbare dichtheden gezaaid in de gangbare periode en mag niet worden geoogst
- Pakket a: Het graan blijft staan tot 15 maart van het volgende kalender jaar en dient daarna geklepeld of gemaaid en daarna ondergewerkt of afgevoerd te worden in het geval dat er een zomergraan wordt gezaaid. Wordt er opvolgend een wintergraan gezaaid dan dient het graan tot 1 juli van het volgende kalender jaar te blijven staan en dient daarna geklepeld of gemaaid en daarna ondergewerkt of afgevoerd te worden, waarna het wintergraan tussen 1 oktober en 1 december gezaaid dient te worden.
- Pakket a en c: De oppervlakte mag alleen worden bemest op het gedeelte met eiwitgewassen, en wel binnen 2 dagen na een maaibeurt. Als er bemest wordt is alleen rundermest toegestaan. Andere vormen van dierlijke mest en kunstmest zijn niet toegestaan.
- Chemische onkruidbestrijding is enkel mogelijk conform het [Protocol Chemische bestrijding](#) bij agrarisch natuurbeheer, gepubliceerd op de website van SCAN.
-

Pakketten

- a) Vogelakker
- b) Meerjarige vogelakker
- c) Zomervogelakker

17 Bouwland voor hamsters

Beschrijving

Beheereisen (zie lijst beheeractiviteiten in CGBD)

- Minimaal 90 % tot maximaal 100 % van de oppervlakte bestaat van 1 juni tot 31 december uit één van de volgende gewassen of teelten: granen (niet zijnde mais of graanstoppel), luzerne, bladrammenas, kruiden (ook ingezaaide), eiwitgewassen (klaver- of wikkesoorten) of een combinatie van deze. [9]
- De oppervlakte wordt niet beweid [11]

Aanvullende beheervoorschriften

- Het verdient aanbeveling de luzerne jaarlijks voor 1 juni te maaien en af te voeren. Nieuwe, eenjarige luzerne kan bij hoge onkruiddruk in het eerste jaar enkele malen worden geklepeld. Luzerne kan meerdere jaren op hetzelfde perceel worden geteeld.
- Het overstaande graan, luzerne en bladrammenas worden jaarlijks in het voorjaar (februari of maart) geklepeld om een geschikt zaaibed te krijgen, bij de overblijvende luzerne voor een goede uitstoeling en hergroei, of bij klepelen in de herfst voor de inzaai van wintergraan.
- De grondbewerking mag niet dieper dan 25 cm plaatsvinden.
- Mechanische bestrijding van plaagonkruiden is gedurende het gehele jaar pleksgewijs toegestaan (in overleg met het Collectief).
- Chemische onkruidbestrijding is enkel mogelijk conform het [Protocol Chemische bestrijding](#) bij agrarisch natuurbeheer, gepubliceerd op de website van SCAN.

Pakketten

- a) Bouwland voor hamsters: combinatie van graan, luzerne en eventueel bladrammenas
- b) Graanperceel voor hamsters: perceel of strook met alleen graan

18 Kruidenrijke akker

Beschrijving

Beheereisen (zie lijst beheeractiviteiten in CGBD)

- Minimaal 40% tot maximaal 100% van de oppervlakte bestaat van 15 mei tot 15 juli uit het gewas graan (niet zijnde maïs). [9]

Aanvullende beheervoorschriften

- Bemesting van de beheereenheid met kunstmest is niet toegestaan.
- *Pakket a*: Drie van de zes jaar graan: In tenminste drie van de zes jaren van de beheerperiode wordt graan (met uitzondering van maïs) verbouwd.
- *Pakket b*: Vier van de zes jaar graan: In tenminste vier van de zes jaren van de beheerperiode wordt graan (met uitzondering van maïs) verbouwd.
- *Pakket c*: Vijf van de zes jaar graan: In tenminste vijf van de zes jaren van de beheerperiode wordt graan (met uitzondering van maïs) verbouwd
- Chemische onkruidbestrijding is enkel mogelijk conform het [Protocol Chemische bestrijding](#) bij agrarisch natuurbeheer, gepubliceerd op de website van SCAN.

Pakketten

- a) Drie van de zes jaar graan
- b) Vier van de zes jaar graan
- c) Vijf van de zes jaar graan
- d) **Drie van de vijf jaar graan (vanaf beheerjaar 2017)**
- e) **Vier van de vijf jaar graan (vanaf beheerjaar 2017)**

19 Kruidenrijke akkerranden

Beschrijving

Beheereisen (zie lijst beheeractiviteiten in CGBD)

- Minimaal 90 % tot maximaal 100 % van de oppervlakte bestaat van **1 juni** tot 1 september uit één van de volgende gewassen of teelten: gras, granen (niet zijnde maïs of graanstoppel), ingezaaide kruiden, eiwitgewassen (lucerne, rode klaver), **groene** braak of een combinatie van deze. [9]
- De oppervlakte wordt niet beweid [11]

Aanvullende beheervoorschriften

- Het Collectief stelt een beheerplan op, waarin o.a. de gekozen akkerrandvariant en het bijbehorend beheer in relatie tot het doel worden onderbouwd met gebruikmaking van de Soortenfietses. In het beheerplan wordt aangegeven en onderbouwd welke opbouw de rand heeft (aandeel kruiden, braak, graan e.d.), hoe vaak en wanneer de rand gemaaid wordt, en hoe vaak en wanneer de rand eventueel kan worden geploegd en her ingezaaid.
- Als er een kruidenmengsel wordt ingezaaid, wordt in het beheerplan (zie vorig punt) bepaald welke zaaimengsels en welke zaaidichtheden gebruikt mogen worden.
- De oppervlakte mag in de periode van 1 september tot 15 april geploegd worden, afhankelijk van het beheerplan (zie eerste punt).
- Bij maaiwerkzaamheden wordt het maaisel binnen een maand afgevoerd, tenzij in het beheerplan (zie eerste punt) gegronde redenen zijn aangevoerd om dit niet te doen.
- Chemische onkruidbestrijding is enkel mogelijk conform het [Protocol Chemische bestrijding](#) bij agrarisch natuurbeheer, gepubliceerd op de website van SCAN.
- Daar waar ploegen is toegestaan, mag ook een andere diepe grondbewerking worden toegepast.
- Bemesting van de beheereenheid is niet toegestaan, tenzij het gaat om een rand van tenminste 9 meter breed (pakket c, d, e of f) waarin kruiden of granen zijn ingezaaid. In dat geval is een bemesting met vaste mest toegestaan, indien dit passend is binnen het beheerplan (zie eerste punt).

Pakketten

- a) De beheereenheid is een rand van minimaal 3 meter breed.
- b) De beheereenheid is een rand van minimaal 6 meter breed.
- c) De beheereenheid is een rand van minimaal 9 meter breed.
- d) De beheereenheid is een rand van minimaal 12 meter breed.
- e) De beheereenheid is een rand van minimaal 15 meter breed.
- f) De beheereenheid is een rand van minimaal 18 meter breed.
- g) De beheereenheid is een rand van minimaal 1,5 meter breed.

20 Hakhoutbeheer

Beschrijving

Beheereisen (zie lijst beheeractiviteiten in CGBD)

- **Minimaal 5 % tot maximaal 35 % van het leefgebied** is gesnoeid in de periode 1 oktober van het vorige kalenderjaar tot 15 maart van dit kalenderjaar. Het overige deel wordt in stand gehouden [22]
- Snoeiafval op rillen leggen in het leefgebied (niet versnipperen) [28] ; en/ of
- Snoei- en of maaiafval is verwijderd [24]
- Uitsluitend gebruik van chemische onkruidbestrijding op max. 10% van de beheereenheid [7]
- De oppervlakte wordt niet beweide [11]

Aanvullende beheervoorschriften

- De landschappelijke verschijningsvorm moet in stand blijven. Deze wordt vastgelegd in het beheerplan. Bij de bepaling van de verschijningsvorm kan gebruik gemaakt worden van de omschrijvingen van diverse landschapselementen in de Index Landschap.
- Pakket b en d: gedurende de contractperiode van 6 jaar vindt een tussenkap plaats.
- Pakket c en e: gedurende de contractperiode van 6 jaar vindt een eindkap plaats.
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan.
- Branden is in de beheereenheid of in de directe omgeving daarvan niet toegestaan.
- Bemesting is niet toegestaan.
- Slootmaaisel, bagger, maaisel en tuinafval mogen niet verwerkt worden in de oppervlakte.
- Als takken of stammen versnipperd worden mogen de snippers niet verwerkt worden in de beheereenheid.

Pakketten

- a) Jaarlijks beheer
- b) Jaarlijks beheer plus eenmaal per 6 jaar tussenkap / tussentijdse dunning. I
- c) Jaarlijks beheer plus eenmaal per 6 jaar eindkap / groot onderhoud.
- d) Eenmaal per 6 jaar tussenkap / tussentijdse dunning.
- e) Eenmaal per 6 jaar eindkap / groot onderhoud.

Meldingen

Voor pakketvarianten b, c, d en e geldt dat uitgevoerd beheer in kalenderjaar uiterlijk 28 maart en 15 december gemeld wordt bij RvO.nl

21 Beheer van bomenrijen

Beschrijving

Beheereisen (zie lijst beheeractiviteiten in CGBD)

- **Minimaal 5% tot maximaal 35% van het leefgebied** is gesnoeid in de periode 1 oktober van het vorige kalenderjaar tot 15 maart van dit kalenderjaar. Het overige deel wordt in stand gehouden. [22]
- Snoei- en of maaiafval is verwijderd [24]
- Uitsluitend gebruik van chemische onkruidbestrijding op max. 10% van de oppervlakte [7]
- De oppervlakte wordt niet beweid [11]

Aanvullende voorschriften

- Als snoeihout versnipperd wordt mogen de snippers niet verwerkt worden in het element.
- Beschermen tegen schade als gevolg van beweiding of bewerking op aangrenzende gronden.
- Het raster mag niet aan het element bevestigd worden.
- Slootmaaisel, bagger, maaisel en tuinafval mogen niet verwerkt worden in de beheereenheid.
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding van akkerdistel, ridderzuring en jacobskruiskruid (alleen in nieuwe elementen).
- Ongewenste houtsoorten, zoals Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, Robinia en Ratelpopulier mogen via uitgraven, mechanische of stobbenbehandeling worden bestreden.
- Bemesting is niet toegestaan.
- Niet branden in, of in de directe omgeving van het element.

Pakketten

- a) Beheer van bomenrijen.

Meldingen

- Uitgevoerd beheer wordt in kalenderjaar uiterlijk 28 maart en 15 december gemeld bij RvO.nl

22 Knip- of scheerheg

Beschrijving

Beheereisen (zie lijst beheeractiviteiten in CGBD)

- **Pakket a: 100% van de oppervlakte** is gesnoeid in de periode **15 juli** van het vorige kalenderjaar tot 15 maart van dit kalenderjaar. Het overige deel wordt in stand gehouden. [22]
- **Pakket b: Minimaal 20% tot maximaal 50 % van het leefgebied** is gesnoeid in de periode 15 juni van het vorige kalenderjaar tot 15 maart van dit kalenderjaar. Het overige deel wordt in stand gehouden. [22]
- Snoei- en of maaiafval is verwijderd [24]
- Uitsluitend gebruik van chemische onkruidbestrijding op max. 10% van de beheereenheid [7]
- De oppervlakte wordt niet beweid [11]

Aanvullende beheervoorschriften

- De oppervlakte wordt in een cyclus van minimaal eenmaal per 3 jaar en maximaal eenmaal per jaar gesnoeid (geknipt/geschoren), geknot of afgezet in de periode van 15 juni tot en met 15 maart (zie pakketten)
- Na het knippen of scheren heeft de heg een minimale hoogte van 0,8 meter.
- Als snoeihout versnipperd wordt mogen de snippers niet verwerkt worden in het element.
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding van akkerdistel, ridderzuring en Jacobskruiskruid (alleen in nieuwe elementen).
- Ongewenste houtsoorten, zoals Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, Robinia en Ratelpopulier mogen via uitgraven, mechanische of stobbenbehandeling worden bestreden.
- Beschermen tegen schade als gevolg van beweiding of bewerking op aangrenzende gronden.
- Het raster mag niet aan het element bevestigd worden.
- Slootmaaisel, bagger, maaisel en tuinafval mogen niet verwerkt worden in de beheereenheid.
- Bemesting is niet toegestaan.
- Niet branden in, of in de directe omgeving van het element.

Pakketten

- a) Jaarlijks scheren of knippen
- b) Eenmaal per 2-3 jaar knippen of scheren. Uitgevoerd beheer wordt in kalenderjaar uiterlijk 28 maart en 15 december gemeld bij RvO.nl

23 Struweelhaag

Beschrijving

Beheereisen (zie lijst beheeractiviteiten in CGBD)

- **Minimaal 5 % tot maximaal 35 % van het leefgebied** is gesnoeid in de **periode van 1 januari tot 15 maart en van 16 juli tot en met 31 december**. Het overige deel wordt in stand gehouden [22]
- Snoei- en of maaiafval is verwijderd [24]
- Uitsluitend gebruik van chemische onkruidbestrijding op max. 10% van de beheereenheid [7]
- De oppervlakte wordt niet beweid [11]

Aanvullende beheervoorschriften

- Algemeen: De oppervlakte wordt periodiek gesnoeid , geknot of afgezet.
- Pakket a: Na het snoeien heeft de haag een hoogte van tenminste 1,00 meter en een breedte van tenminste 0,8 meter
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding van akkerdistel, ridderzuring en Jacobskruiskruid (alleen in nieuwe elementen).
- Ongewenste houtsoorten, zoals Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, Robinia en Ratelpopulier mogen via uitgraven, mechanische of stobbenbehandeling worden bestreden.
- Bemesting is niet toegestaan.
- Niet branden in, of in de directe omgeving van het element.
- Het gebruik van een klepelmaaier is niet toegestaan.
- Het snoeien kan gecombineerd worden met het vlechten van de haag.
- Als snoeihout versnipperd wordt mogen de snippers niet verwerkt worden in het element.
- Beschermen tegen schade als gevolg van beweiding of bewerking op aangrenzende gronden.
- Het raster mag niet aan het element bevestigd worden.
- Slootmaaisel, bagger, maaisel en tuinafval mogen niet verwerkt worden in de beheereenheid.

Pakketten

- a) Snoeicyclus 5-7 jaar: het element kan vrij uitgroeien en wordt 1 maal per 5 tot 7 jaar aan drie zijden gesnoeid.
- b) Snoeicyclus > 12 jaar: het element kan vrij uitgroeien en wordt 1 maal per 12 tot 25 jaar afgezet

Meldingen

- Uitgevoerd beheer wordt in kalenderjaar uiterlijk 28 maart en 15 december gemeld bij RvO.nl

24 Struweelrand

Beschrijving

Beheereisen (zie lijst beheeractiviteiten in CGBD)

- **Minimaal 5 % tot maximaal 35 % van het leefgebied** is gesnoeid in de periode **van 1 januari tot 15 maart en van 16 juli tot en met 31 december**. Het overige deel wordt in stand gehouden [22]
- Snoeiafval op rillen leggen in het leefgebied (niet versnipperen) [28] ;en/ of
- Snoei – en of maaiafval is verwijderd [24]
- Minimaal 5 % tot maximaal 35 % van het leefgebied is van 15 juli van het vorige kalenderjaar tot 15 maart van dit kalenderjaar geschoond en/of gemaaid [23]
- Uitsluitend gebruik van chemische onkruidbestrijding op max. 10% van de oppervlakte [7]

Aanvullend beheervoorschriften

- het deel van de rand met kruidachtige begroeiing mag maximaal 1 maal per 5 jaar worden gemaaid waarbij het maaisel wordt afgevoerd.
- Snoeihout mag op stapels of rillen in het element worden verwerkt voor zover dat het element en de begroeiing niet schaadt
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding van akkerdistel, ridderzuring en Jacobskruiskruid (alleen in nieuwe elementen).
- Ongewenste houtsoorten, zoals Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, Robinia en Ratelpopulier mogen via uitgraven, mechanische of stobbenbehandeling worden bestreden.
- Beschermen tegen schade als gevolg van beweiding of bewerking op aangrenzende gronden.
- Bemesting is niet toegestaan.
- Niet branden in, of in de directe omgeving van het element.
- Slootmaaisel, bagger, maaisel en tuinafval mogen niet verwerkt worden in de beheereenheid.
- **De oppervlakte wordt niet beweid**

Pakketten

a) Struweelrand.

Meldingen

- Uitgevoerd beheer mbt snoeien wordt in kalenderjaar uiterlijk 28 maart en 15 december gemeld bij RvO.nl
- Uitgevoerd beheer mbt schonen/maaien wordt in kalenderjaar binnen 14 kalenderdagen gemeld bij RvO.nl

25 Beheer van bomen op landbouwgrond

Beschrijving

Beheereisen (zie lijst beheeractiviteiten in CGBD)

- **Minimaal 5% tot maximaal 35 % van het leefgebied** is gesnoeid in de periode 15 juli van het vorige kalenderjaar tot 15 maart van dit kalenderjaar. Het overige deel wordt in stand gehouden [22]
- Snoei- en of maaifval is verwijderd [24]
- Uitsluitend gebruik van chemische onkruidbestrijding op max. 10% van de oppervlakte[7]

Aanvullende beheervoorschriften

- Dit pakket is bedoeld voor bomen die in een terrein staan dat als landbouwgrond in gebruik is, zoals solitaire bomen en knotbomen.
- Voor solitaire bomen geldt: jonge bomen worden gemiddeld eenmaal per 5 jaar gesnoeid, en oudere bomen gemiddeld eenmaal per 10 jaar. Bij oudere bomen kan het snoeien zich beperken tot het verwijderen van dood hout (indien noodzakelijk). Na het snoeien is de lengte van de kroon minimaal 2/3 van de totale hoogte van de boom.
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding van akkerdistel, ridderzuring en Jacobskruiskruid (alleen in nieuwe elementen).
- Ongewenste houtsoorten, zoals Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, Robinia en Ratelpopulier mogen via uitgraven, mechanische of stobbenbehandeling worden bestreden.
- Niet branden in, of in de directe omgeving van het element.
- Als snoeihout versnipperd wordt mogen de snippers niet verwerkt worden in het element.
- Slootmaaisel, bagger, maaisel en tuinafval mogen niet verwerkt worden in de beheereenheid.
- De bomen mogen niet worden beschadigd door vee. Jonge bomen in een weiland (boomdijk) zijn voorzien van een boomkorf of zijn uitgerasterd. Het raster mag niet aan het element bevestigd worden.

Pakket

- a) Boom op landbouwgrond .

Meldingen

- Uitgevoerd beheer wordt in kalenderjaar uiterlijk 28 maart en 15 december gemeld bij RvO.nl

26 Half- en hoogstamboomgaard

Beschrijving

Beheereisen (zie lijst beheeractiviteiten in CGBD)

- **Minimaal 25 % tot maximaal 75 % van het leefgebied** is gesnoeid in de periode 1 juli van het vorige kalenderjaar tot 15 maart van dit kalenderjaar. Het overige deel wordt in stand gehouden [22]
- Snoei- en of maaiafval is verwijderd [24]
- Uitsluitend gebruik van chemische onkruidbestrijding op max. 10% van de oppervlakte [7]

Aanvullende beheervoorschriften

- Indien het appel of peer betreft wordt de boom tenminste eenmaal per 2 jaar gesnoeid. Andere soorten enkel vorm- of onderhoudsnoei indien nodig.
- Snoeiwerkzaamheden dienen vooral te worden verricht in herfst of winter.
- Als snoeihout versnipperd wordt mogen de snippers niet verwerkt worden in het element.
- De stam van de hoogstamfruitboom mag niet beschadigd worden door vee. Het raster mag niet aan de boom bevestigd worden. Jonge bomen in een weiland met vee zijn voorzien van een boomkorf.
- De onderbegroeiing wordt jaarlijks beweide, of de boomgaard wordt jaarlijks gemaaid waarbij het maaisel wordt afgevoerd.
- Bemesting met drijfmest, ruige mest (geen pluimveemest) of kalk is toegestaan.
- Bij bemesten van de boomgaard worden de fruitbomen en wortels niet beschadigd
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding van akkerdistel, ridderzuring en jacobskruid.
- Niet branden in, of in de directe omgeving van het element.

Pakketten

- a) Hoogstamboomgaard
- b) Halfstamboomgaard bij historische boerderijen

Meldingen

- Uitgevoerd beheer wordt in kalenderjaar uiterlijk 28 maart en 15 december gemeld bij RvO.nl

27 Hakhoutbosje

Beschrijving

Beheereisen (zie lijst beheeractiviteiten in CGBD)

- Minimaal **5% tot maximaal 35 % van het leefgebied** is gesnoeid in de periode 1 oktober van het vorige kalenderjaar tot 15 maart van dit kalenderjaar. Het overige deel wordt in stand gehouden [22]
- Snoeiafval op rillen leggen in het leefgebied (niet versnipperen) [28] ; en/of
- Snoei- en of maaiafval is verwijderd [24]
- Uitsluitend gebruik van chemische onkruidbestrijding op max. 10% van de oppervlakte [7]
- De oppervlakte wordt niet beweid [11]

Aanvullende beheervoorschriften

- Minimaal 80% van de oppervlakte van het bosje wordt als hakhout beheerd en periodiek afgezet in een cyclus van eenmaal in de 6 – 25 jaar.
- Snoeihout mag op stapels of rillen in het element verwerkt worden voor zover het de ondergroei en/of de stoven niet schaadt.
- Als snoeihout versnipperd wordt mogen de snippers niet verwerkt worden in het element.
- Bemesting is niet toegestaan.
- Slootmaaisel , bagger, maaisel en tuinafval mogen niet verwerkt worden in de beheereenheid.
- Beschermen tegen schade als gevolg van beweiding of bewerking op aangrenzende gronden.
- Het raster mag niet aan het element bevestigd worden.
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding van akkerdistel, ridderzuring en Jacobskruiskruid (alleen in nieuwe elementen).
- Ongewenste houtsoorten, zoals Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, Robinia en Ratel-populier mogen via uitgraven, mechanische of stobbenbehandeling worden bestreden.
- Niet branden in, of in de directe omgeving van het element.

Pakketten

- a) Droog hakhoutbosje (zomereik, wintereik, berk en haagbeuk dominant).
- b) Vochtig en nat hakhoutbosje (zwarte els en/of gewone es dominant).

Meldingen

- Uitgevoerd beheer wordt in kalenderjaar uiterlijk 28 maart en 15 december gemeld bij RvO.nl

28 Griendje

Beschrijving

Beheereisen (zie lijst beheeractiviteiten in CGBD)

- **Minimaal 5% tot maximaal 35% van het leefgebied** is gesnoeid in de periode 1 oktober van het vorige kalenderjaar tot 15 maart van dit kalenderjaar. Het overige deel wordt in stand gehouden [22]
- Snoeiafval op rillen leggen in het leefgebied (niet versnipperen) [28] ; en/of
- Snoei- en of maaiafval is verwijderd [24]
- Uitsluitend gebruik van chemische onkruidbestrijding op max. 10% van de oppervlakte [7]
- De oppervlakte wordt niet beweide [11]

Aanvullende beheervoorschriften

- Het element bestaat uit inheemse wilgensoorten en wordt geheel als griend beheerd en periodiek, tenminste eenmaal per 5 jaar, afgezet.
- Snoeihout mag op stapels of rillen in het element verwerkt worden voor zover het de ondergroei en/of de stoven niet schaadt.
- Als snoeihout versnipperd wordt mogen de snippers niet verwerkt worden in het element.
- Beschermen tegen schade als gevolg van beweiding of bewerking op aangrenzende gronden.
- Het raster mag niet aan het element bevestigd worden.
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding van akkerdistel, ridderzuring en Jacobskruiskruid (alleen in nieuwe elementen).
- Ongewenste houtsoorten, zoals Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, Robinia en Ratel-populier mogen via uitgraven, mechanische of stobbenbehandeling worden bestreden.
- Bemesting is niet toegestaan.
- Slootmaaisel, bagger, maaisel en tuinafval mogen niet verwerkt worden in de beheereenheid.
- Niet branden in, of in de directe omgeving van het element.

Pakketten

- a) Griendje.

Meldingen

- Uitgevoerd beheer wordt in kalenderjaar uiterlijk 28 maart en 15 december gemeld

29 Bosje

Beschrijving

Beheereisen (zie lijst beheeractiviteiten in CGBD)

- **Minimaal 5 % tot maximaal 35 % van het leefgebied** is gesnoeid in de periode 1 oktober van het vorige kalenderjaar tot 15 maart van dit kalenderjaar. Het overige deel wordt in stand gehouden [22]
- Snoeiafval op rillen leggen in het leefgebied (niet versnipperen) [28] ; en/of
- Snoei- en of maaiafval is verwijderd [24]
- Uitsluitend gebruik van chemische onkruidbestrijding op max. 10% van de oppervlakte [7]
- De oppervlakte wordt niet beweid [11]

Aanvullende beheervoorschriften

- Het element wordt beheerd als bos met hoog opgaande bomen.
- Randen van het element worden als hakhout beheerd met een cyclus van eens in de 6 – 25 jaar.
- Snoeihout mag op stapels of rillen in het element verwerkt worden voor zover het de ondergroei en/of de stoven niet schaadt.
- Als snoeihout versnipperd wordt mogen de snippers niet verwerkt worden in het element.
- Beschermen tegen schade als gevolg van beweiding of bewerking op aangrenzende gronden.
- Het raster mag niet aan het element bevestigd worden.
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding van akkerdistel, ridderzuring en Jacobskruiskruid (alleen in nieuwe elementen).
- Ongewenste houtsoorten, zoals Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, Robinia en Ratelpopulier mogen via uitgraven, mechanische of stobbenbehandeling worden bestreden.
- Bemesting is niet toegestaan.
- Slootmaaisel, bagger, maaisel en tuinafval mogen niet verwerkt worden in de beheereenheid.
- Niet branden in, of in de directe omgeving van het element.

Pakketten

- a) Bosje

Meldingen

- Uitgevoerd beheer wordt in kalenderjaar uiterlijk 28 maart en 15 december gemeld

30 Nestgelegenheid Zwarte Stern

Beschrijving

Beheereisen (zie lijst beheeractiviteiten in CGBD)

- Er wordt een rustperiode in acht genomen van 1 april tot 1 juli [1]
- In de rustperiode vinden in de oppervlakte geen bewerkingen plaats [2]
- Op de oppervlakte wordt aantoonbaar gezocht. Gevonden nesten worden beschermd en gevrijwaard van alle landbouwkundige bewerkingen. Gevonden nesten zijn geregistreerd (bijv stalkaart of geo informatie). Indien een perceel grasland wordt gemaaid of anderszins bewerkt, wordt een enclave van tenminste 50 m² met minimaal een straal van 3,5 m aangehouden om de aanwezige gevonden nesten. Bij beweiding is een nestbeschermer geplaatst. Voor specifieke soorten kan nestgelegenheid worden geplaatst. [5]
- Uitsluitend gebruik van chemische onkruidbestrijding op max. 10% van de oppervlakte [7]
- Beweiding is in de rustperiode niet toegestaan [25]
- Het gewas wordt jaarlijks minimaal 1 keer gemaaid en afgevoerd [17]
- Minimaal 4 verschillende indicatorsoorten uit [lijst b](#) zijn in transect aanwezig in de periode x tot y (groeiseizoen) [19]

Aanvullende beheervoorschriften

- Bij ieder stuk rand wordt, gerekend vanaf de slootzijde, een aaneengesloten strook van 2 meter tussen 1 april en 1 augustus niet gemaaid, gerold, gesleept of bemest, en is het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen in die periode niet toegestaan. Bovendien wordt die strook tussen 1 april en 1 juli niet beweid.
- Indien het overige deel van de beheereenheid of het belendende perceel voor 1 juli beweid wordt, dient vóór 15 juni een (tijdelijk) raster te worden geplaatst op een afstand van ten minste 0,5 meter van het voorgaande punt bedoelde strook, gezien vanuit slootkant, over de gehele lengte van de rand.
- Halverwege de in het eerste punt bedoelde strook worden, op een onderlinge afstand van ten minste 4 meter en uiterlijk op 1 mei, minimaal 5 en maximaal 10 vlotjes in de sloot uitgelegd als nestgelegenheid voor de Zwarte stern.
- De vlotjes worden, voor zover zij niet langer door de Zwarte stern gebruikt worden, uiterlijk op 1 september uit het water gehaald, schoongemaakt, gedroogd en opgeslagen.
- De te gebruiken nestvlotjes voldoen aan de eisen zoals geformuleerd door de werkgroep van de Agrarische Natuurvereniging "De Utrechtse Venen".
- De begunstigde houdt bij op hoeveel vlotjes gebroed wordt en hoeveel jongen er uit komen. Deze gegevens worden door het Collectief na afloop van het broedseizoen ter beschikking gesteld aan de Provincie.
- Indien een raster wordt geplaatst meldt de deelnemer dit aan het Gebiedscollectief.
- Gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen is slechts toegestaan voor pleksgewijze bestrijding van haarden van akkerdistel, ridderzuring, jacobskruiskruid en brandnetel.
- Bemesting is niet toegestaan.
- Het gewas wordt jaarlijks na 1 augustus afgevoerd door middel van maaien en afvoeren. Tweede keer maaien en afvoeren is toegestaan.
- Beweiding van de beheereenheid buiten de rustperiode is toegestaan.
- De beheereenheid mag niet worden gescheurd, gefreesd of heringezaaid.

Pakketten

- a) Nestgelegenheid Zwarte Stern

31 Insectenrijk graslandperceelsbeheer

Beschrijving

Beheereisen (zie lijst beheeractiviteiten in CGBD)

- Beweiding is van 1 januari tot 15 september niet toegestaan [25]
- Van 15 september tot 31 december is beweiding toegestaan met maximale veebezetting 2 GVE-ha [21]
- Minimaal 4 verschillende indicatorsoorten uit [lijst b](#) zijn in transect aanwezig in de periode van 1 april tot 1 oktober (groeiseizoen) [19]
- *Pakket a*: Het grasgewas wordt in periode 1 mei tot 1 juni geoogst op de gehele beheereenheid. [12]
- *Pakket a*: Het grasgewas wordt in periode 15 september tot 1 januari geoogst op minimaal 60 tot maximaal 75% van de beheereenheid. [12]
- *Pakket b*: Het grasgewas wordt in periode 15 september tot 1 januari geoogst op minimaal 40 tot maximaal 50% van de beheereenheid. [12]
- Uitsluitend gebruik van chemische onkruidbestrijding op max. 10% van de oppervlakte [7]

Aanvullende beheervoorschriften

- *Pakket a*: De oppervlakte wordt niet bemest en er wordt geen bagger opgebracht.
- *Pakket b*: Gefaseerd maaien: ieder jaar wordt 50% van het perceel gemaaid in de periode van 15 september tot 1 januari, waarbij het maaisel wordt afgevoerd. Het daaropvolgende jaar wordt de andere 50% van de oppervlakte gemaaid in de periode 15 september tot 1 januari, waarbij eveneens het maaisel wordt afgevoerd.
- *Pakket b*: Bemesting is niet toegestaan, met uitzondering van instandhoudingsbemesting met kalk of ruige mest, uitgezonderd kippenmest.
- Buiten de aangegeven periodes is maaien niet toegestaan.
- Het grasland mag niet gescheurd, gefreesd, geploegd of heringezaaid worden.
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding van akkerdistel, ridderzuring, haagwinde, heermoes, kleefkruid en jacobskruiskruid.
- Beweiding is toegestaan in de periode 15 september tot 1 januari met maximaal 2 GVE per hectare. Buiten deze periode is beweiding niet toegestaan.

Pakketten

- a) Insectenrijk graslandperceelsbeheer Roerdal: Basis
- b) Insectenrijk graslandperceelsbeheer Roerdal: Plus

32 Insectenrijke graslandranden

Beschrijving

Beheereisen (zie lijst beheeractiviteiten in CGBD)

- De oppervlakte wordt niet beweid. [11]
- Het grasgewas wordt in periode 15 september tot 1 januari geoogst op minimaal 40 tot maximaal 50% van de oppervlakte . [12]
- Minimaal 4 verschillende indicatorsoorten uit [lijst b](#) zijn in transect aanwezig in de periode van 1 april tot 1 oktober (groeiseizoen) [19]
- Uitsluitend gebruik van chemische onkruidbestrijding op max. 10% van de oppervlakte[7]

Aanvullende beheervoorschriften

- Ieder jaar wordt 50% van het perceel gemaaid in de periode van 15 september tot 1 januari, waarbij het maaisel wordt afgevoerd. Het daaropvolgende jaar wordt de andere 50% van de oppervlakte gemaaid in de periode 15 september tot 1 januari, waarbij eveneens het maaisel wordt afgevoerd.
- Buiten de aangegeven periode is maaien niet toegestaan.
- Het grasland mag niet gescheurd, gefreesd, geploegd of heringezaaid worden.
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding van akkerdistel, ridderzuring,haagwinde, heermoes, kleeftkruid en jacobskruiskruid.
- Beweiding is niet toegestaan.
- De oppervlakte wordt niet bemest en er wordt geen bagger opgebracht.

Pakketten

- a) Insectenrijk graslandranden Roerdal

33 Foerageerrand Bever

Beschrijving

Beheereisen

- **Minimaal 5 tot maximaal 35 % van het leefgebied** is gesnoeid in de periode 1 oktober van het vorige kalenderjaar tot 15 maart van dit kalenderjaar. Het overige deel wordt in stand gehouden [22]

Aanvullende beheervoorschriften

- Het tegengaan van bosvorming door eenmaal per zes jaar de grootste bomen te kappen.
- Bij afsluiten van de overeenkomst ook een vrijstelling van de meldings- en herplantplicht van de Boswet aanvragen bij RVO.nl

Pakketten

- a) Foerageerrand Bever

Meldingen

- Uitgevoerd beheer wordt in kalenderjaar uiterlijk 28 maart en 15 december gemeld bij RvO.nl

Een ieder die gebruik wil maken van dit pakket wordt vriendelijk verzocht eerst contact op te nemen met BoerenNatuur.nl (Gerard van Drooge).

34 Leibomen bij historische boerderijen

Beschrijving

Beheereisen (zie lijst beheeractiviteiten in CGBD)

- Minimaal 5 % tot maximaal 35 % van het leefgebied is gesnoeid in de periode 1 oktober van het vorige kalenderjaar tot 15 maart van dit kalenderjaar. Het overige deel wordt in stand gehouden [22]
- Snoei- en of maaiafval is verwijderd [24]

Aanvullende beheervoorschriften

- Het beheer is gericht op het behoud van de specifieke vorm van de leibomen en wordt wanneer nodig uitgevoerd.

Pakketten

- a) Leibomen bij historische boerderijen

Meldingen

- . Uitgevoerd beheer wordt in kalenderjaar uiterlijk 28 en 15 december gemeld bij RvO.nl

Eenieder die gebruik wil maken van dit pakket wordt vriendelijk verzocht eerst contact op te nemen met BoerenNatuur (Gerard van Drooge).

35 Zandwallen

Beschrijving

Beheereisen (zie lijst beheeractiviteiten in CGBD)

- Minimaal 90% tot maximaal 100% van het leefgebied wordt van 1 augustus tot 31 december geschoond en/of gemaaid [23]
- Snoei- en of maaiafval is verwijderd [24]
- De oppervlakte wordt niet beweid [11]
- Uitsluitend gebruik van chemische onkruidbestrijding op max. 10% van de beheereenheid [7]

Aanvullende beheervoorschriften

- Bomen en struiken moeten met regelmaat worden opgesnoeid.
- Schade door betreding door vee moet worden voorkomen met een raster.
- Greppels die naast de zandwallen zijn gelegen moeten regelmatig worden geschoond.
- Er mag geen snoeihout worden verbrand in, of in de directe omgeving van het element en als snoeihout versnipperd wordt mogen de snippers niet verwerkt worden in het element.
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding van akkerdistel, ridderzuring, haagwinde, heermoes, kleefkruid en jacobskruid.

Pakketten

- a) Zandwallen

36 Beheer peilscheidingen

Beschrijving

Beheereisen (zie lijst beheeractiviteiten in de CGBD)

- Stuw of andere peilscheiding (o.a. peilgestuurde drainage) is jaarlijks schoongemaakt/onderhouden/beheerd. [27]

Aanvullende beheervoorschriften

- *Pakket a*: het pakket kan alleen worden afgesloten in gebieden waar vanuit de Keur niet reeds een verplichting geldt om peilgestuurde drainage aan te leggen, dan wel hierop over te schakelen bij vervanging.
- *Pakket a*: het drainagepeil mag nooit onder de 70 cm onder maaiveld komen, gemeten bij de peilput.
- *Pakket a*: in perioden van neerslagtekort (zomerhalfjaar) staat de uitstroomvoorziening nooit lager ingesteld dan 50 cm onder maaiveld, gemeten bij de peilput.
- *Pakket a*: er vindt geen onderbemaling plaats in de peilput.
- *Pakket b*: de stuw bevindt zich in een B- of C-waterloop.
- *Pakket b*: de stuw kan met natuurlijke materialen zijn aangelegd.
- *Pakket b*: de stuw wordt zodanig beheerd dat er geen overlast is voor derden.
- *Pakket b*: het pakket kan voor maximaal 1 stuw per 100 m waterloop worden afgesloten.
- *Pakket b*: de stuw heeft een stuwende werking van minimaal 30 centimeter.
- *Pakket b*: de stuw is zodanig ingesteld dat overtollig water wordt vastgehouden en kan infiltreren of gedoseerd wordt afgevoerd via een knijpvoorziening.

Pakketten

- a) Beheer peilgestuurde drainage
- b) Beheer conserveringsstuw

37 Beheer infiltratiegreppel

Beschrijving

Beheereisen (zie lijst beheeractiviteiten in de CGBD)

- **100 % van het leefgebied** is jaarlijks geschoond en/of gemaaid.[23]

Aanvullende beheervoorschriften

- Vrijkomend maaisel dient te worden verwerkt op het aanliggende landbouwperceel.
- De infiltratiegreppel dient zodanig onderhouden te worden dat de greppel een bovenbreedte heeft van minimaal 1,30 meter en een diepte van 50 cm.
- Het onderhoud van de greppel moet zodanig gebeuren dat de greppel niet in directe verbinding komt zijn met het oppervlaktewatersysteem.
- Het pakket kan niet gecombineerd worden met het pakket 'beheer peilscheidingen' (36).

Pakketten

- a) Beheer infiltratiegreppel